

УДК 811.111'42

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВИСЛОВЛЮВАНЬ САМООЦІНКИ
ЯК ЗАСОБУ АКТУАЛІЗАЦІЇ Я-КОНЦЕПТУ НА МАТЕРІАЛІ
ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ДОНАЛЬДА ТРАМПА**

Олена ЄМЕЛЬЯНОВА, Анна МЕЛАЙ (Суми, Україна)

ORCID: 000-002-3277-1227

e-mail: yelenayemelyanova@ukr.net

ORCID: 0000-0001-5964-7675

melay123456@ukr.net

ЄМЕЛЬЯНОВА Олена, МЕЛАЙ Анна. Особливості перекладу висловлювань самооцінки як засобу актуалізації Я-концепту на матеріалі політичного дискурсу Дональда Трампа

У статті досліджуються висловлювання 45-го американського президента Дональда Трампа у рамках англomовного політичного дискурсу, де основна увага приділяється висловлюванням самооцінки під час його інавгураційної промови та дописам на соціальній платформі Twitter, у яких безпосередньо проявляється актуалізація Я-концепту. У центрі даного дослідження знаходяться варіанти перекладу висловлювань самооцінки українською мовою. Окрім того пояснюється, яким чином його висловлювання формують мовну особистість президента.

Ключові слова: політичний дискурс, маніпуляція, Я-концепт, мовна особистість політика, концептуальний стиль політика.

YEMELYANOVA Olena, MELAI Anna. Peculiarities of Self-esteem Statement Translation as a Means of I-concept Actualization (based on Donald Trump`s political discourse)

This article explores the statements of the 45th US President Donald Trump in the context of American political discourse, where the focus is on self-esteem statements during his inaugural speech and posts on the social platform Twitter, which reflect the foregrounding of the I-concept. Moreover, it will be explained how his statements form the linguistic personality of the president. The research also comprises methods and ways of self-esteem statements translation. It is really essential to identify how linguistic style of a politician can

influences the minds of masses. In this aspect it is important to analyse the ways of preserving the speaker's (the author's) linguistic peculiarities and intentions while transferring the information from the source language into the target language. A specific feature of politics, that makes it different from other areas of human activity, is its mostly discursive nature, because most political actions are linguistic actions. Political discourse is conceptual discourse where main concepts are Power, President, and Folk, and, at the same, such values as Freedom, Patriotism, and Tolerance are of great importance too.

In this article we also pay attention to the issue of changes in D. Trump's linguistic personality, observing the period from the beginning of his career as a president and until now. The conducted research shows that the linguistic structure WE + WILL, that is one of D. Trump's favourites, explicitly gives promise and at the same time it unites the president with the citizens, guaranteeing solving the problems altogether. An increasing interest and popularity of social networks make them available for almost all people around the world, so it is a big platform for propaganda and a great method of influencing people's minds.

***Key words:** political discourse, manipulation, I-concept, linguistic personality of a politician, conceptual style of a politician.*

Постановка проблеми

Політичний дискурс, до якого належать різноманітні висловлювання політиків, уже багато років привертає увагу дослідників. Його можна віднести до розділу лінгвопрагматики, оскільки у центрі дослідження стоять мовні засоби, що використовують політичні діячі задля досягнення бажаних цілей. Вивчення політичного дискурсу також безпосередньо пов'язане з когнітивною лінгвістикою, так як існує певний взаємозв'язок між процесами мислення та безпосередньо вербалізацію думок. Проведене дослідження фокусується на аналізі висловлювань, представлених у політичному дискурсі Дональда Трампа, у яких присутній фактор самооцінювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Як питаннями дискурсу загалом, так і дискурсу, безпосередньо в рамках політики, займаються чимало вітчизняних та зарубіжних вчених.

Серед них знаходиться австрійський лінгвіст Рут Водак, яка у своєму останньому дослідженні займалася зміною мови у політичному дискурсі, безпосередньо на основі промов Д. Трампа, як реалізується аспект «Брехня-Правда» у його висловлюваннях (Wodak, 2018). Питаннями перекладу висловлювань самооцінки займається Романишин Н. І., яка пов'язує їх безпосередньо із когнітивною лінгвістикою, звертаючи особливу увагу на семантичний потенціал висловлювань самооцінки в умовах інтрасуб'єктної комунікації, як мовець ідеалізує себе у промовах (Романишин, 2003). Горіна О. В. досліджує політичний дискурс вужчому значенні, а саме у рамках англомовних електоральних промов, концентрує увагу на концептах ПОЛІТИК, ВЛАДА, досліджує ідиодискурс окремих політиків (Горіна, 2008). Піларчук К. та Ониско А. зосереджують увагу на вивченні метафор у промовах політиків (Піларчук, Ониско, 2018). У свою чергу Роберт Маклей (Mcclay, 2017) займається дескриптивним аналізом промов Трампа, де особливе місце займають патерни *ми/вони*, тим самим ідентифікуючи закладену у його промовах ідеологію.

З огляду на сучасний стан розробки даної проблеми варто зауважити, що досить багато питань є суміжними з нашою роботою, але жодне дослідження не торкалося теми висловлювань самооцінки Д. Трампа, у яких саме реалізовується *Я*-концепт, що становить не вирішену раніше частину загальної проблеми.

З даної проблеми впливають наступні **цілі**: (1) визначити у яких комунікативних ситуаціях найчастіше з'являються висловлювання самооцінки, що містять *Я*-концепт; (2) дослідити особливості адекватного перекладу висловлювань самооцінки; (3) вивчити мовні засоби, які забезпечують реалізацію *Я*-концепту у висловлюваннях самооцінки.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що сучасні мовознавці все більше заглиблюються у питання зв'язку когнітивних процесів мислення людини із вербалізацією думок, концептуалізацією певних явищ

мовцем, як саме політичні діячі можуть самовиражатися за допомогою мови, як концептуальний стиль політика може впливати на його імідж. Концептуальний стиль Д. Трампа та висловлювання самооцінки у його мовленні: під час публічних промов, переговорів, у соціальних мережах викликають особливий інтерес у сучасних лінгвістів, але ці явища в аспекті аналізу висловлювань самооцінки та специфіки їх перекладу ще не є ґрунтовно дослідженими, вони становлять **невирішені раніше частини загальної проблеми**, що підтверджує актуальність даного дослідження.

Об'єктом даного дослідження виступають промови, висловлювання, записи у соціальних мережах американського президента Дональда Трампа, що містять висловлювання самооцінки, та еквіваленти їх перекладу українською мовою.

Предметом даної роботи є вивчення особливостей висловлювань самооцінки, у яких реалізується *Я*-концепт, на матеріалі висловлювань Дональда Трампа.

Виклад основного матеріалу

Політичний дискурс являє собою вербальну комунікацію в певному соціально-психологічному контексті, в якій відправник і одержувач мають визначені соціальні ролі, відповідно до їх участі в політичному житті, що і є предметом комунікації. Політичному дискурсу властиві системоутворюючі ознаки, такі як: мета комунікації, учасники комунікації, спосіб комунікації. За допомогою політичного дискурсу здійснюється циркуляція політичної інформації, без якої неможливий рух політичних процесів.

З метою впливу на реципієнта політики активно вдаються до методів маніпулювання, проголошуючи промови, надаючи інтерв'ю чи розміщуючи пости у соціальних мережах. Маніпуляція як така є складним і багатоаспектним феноменом. Oxford Dictionary пропонує наступне

визначення поняття «маніпуляція»: The action of manipulating someone in a clever or unscrupulous way (Oxford dictionary, 2017).

Варто зазначити, що про маніпуляцію в політиці можна вести мову в тому випадку, коли переконання здійснюється не експліцитними засобами, а імпліцитно, таким чином, що людина, на яку воно спрямоване не помічає, що нею маніпулюють. А те, що поганий рівень обізнаності у політиці та низька політична культура (Доценко, 2000: с. 42) загалом все частіше характеризують сучасних виборці не тільки в Україні, але й по всьому світі загалом, спрощує завдання маніпуляторів у десятки разів.

Політичний дискурс характеризується особливою системою концептів, ключовим з яких є концепт Влада, і саме від нього розбудовуються інші концепти, такі як суб'єкти політики (Президент, Народ, Політик), концепти політичних систем і форм державності (Імперія, Республіка), концепти політичних цінностей (Свобода, Патріотизм, Толерантність) (Шейгал, 2004: с.78).

Аналізуючи мовний портрет політика (Матвеева, 1999: с. 82), ми можемо визначити рівень його освіти, обізнаності в політиці, рівень культури, соціальний статус. У руслі проведеного дослідження цікавим є мовний портрет американського президента Д. Трампа, та, безпосередньо, реалізація мовних понять I/WE/THEY у його промовах.

Наприклад, у своїй інавгураційній промові Д. Трамп визначає роль президента, відштовхуючись від традиційного суб'єкта влади в Америці – народу: *Today we are transferring power from Washington, D.C. and giving it back to you, the American People* (Donald Trump`s Inauguration speech, 2017) (Youtube, retrieved 29.10.2019).

Українською мовою можливий варіант перекладу звучить наступним чином: *Сьогодні ми передаємо владу з Вашингтона, і віддаємо її вам – громадянам Америки*. Таким чином ми не стикаємося з жодною перекладацькою трансформацією у тексті перекладу та передаємо

інформацію дослівно, без змін. Якщо ж ми використаємо граматичну трансформацію додавання та перебудови, то кінцевий варіант міг би мати такий вигляд: *Передача влади з Вашингтона американському народові, є нашим головним завданням сьогодні.* Таким чином ми використовуємо транспозицію, а саме номіналізацію, (transferring – передача), метод додавання: *головне завдання*, а також компресію: у перекладеному варіанті відсутнє слово *giving*. У даному варіанті перекладу Я-концепт реалізується не за допомогою особового займенника Я, а через присвійний займенник Наш.

Наступний вираз (також із інавгураційної промови Трампа) є яскравим прикладом того, як у витоків своєї президентської кар'єри у промовах домінував концепт МІ/WE: *We will face challenges. We will confront hardships. But we will get the job done* (Donald Trump`s Inauguration speech, 2017) (Youtube, retrieved 29.10.2019). Прямим, але в той же час адекватним варіантом перекладу даного висловлювання може бути такий: *Ми зіткнемося з труднощами. Ми подолаємо складнощі. Але ми виконаємо наші завдання.* Якщо ж ми вдамося до перекладацьких трансформацій і використаємо, наприклад, описовий, або ж відійдемо у бік художнього перекладу, то це можна представити у наступному вигляді: *На нашому шляху будуть з'являтися труднощі, нам доведеться зіткнутися з неприємностями, але разом, спільними зусиллями, ми зможемо встояти та перемогти.*

Аналізуючи даний варіант перекладу, перше, на що потрібно звернути увагу, це те, що ми використали інтеграцію та зробили одне неперервне довге висловлювання з трьох коротких у оригіналі, крім того був використаний метод додавання та розширення (*спільними зусиллями*). Як результат, як у вихідному тексті, так і у тексті перекладу складається враження єдності, неподільності президента та народу, це проявляється через використання займенників *наш, нам, ми*, а також прислівника *разом*.

Необхідно відзначити, що в промовах досить часто зустрічається займенник *we* в поєднанні з дієсловом *will*. Дане поєднання виконує певні функції у виступах: допомагає згуртувати націю, об'єднати співгромадян перед лицем прийдешніх труднощів. Крім цього, політик вказує слухачам на те, що він разом з ними, тобто вирішувати проблеми вони будуть згуртовано, на що вказує наступна фраза: *But we will get the job done*. – Але ми виконаємо наші завдання.

Те ж саме можна прослідкувати у його словах, де йдеться про обіцянку, що Америка буде процвітати в майбутньому:

America will start winning again. We will bring back our jobs. We will bring back our borders. We will bring back our wealth. And we will bring back our dreams (Donald Trump`s Inauguration speech, 2017) (Youtube, retrieved 29.10.2019). – Америка знову почне перемагати, перемагати, як ніколи раніше. Ми повернемо назад наші робочі місця. Ми повернемо наші кордони. Ми повернемо наш добробут. І ми повернемо нашу здатність мріяти.

Та окрім концепту МИ, який перш за все працює на створення відчуття єдності, Д. Трамп досить часто використовує концепт Я, як от у його дописі на соціальній платформі Твіттер, де він 1 листопада 2019 року написав: *1600 Pennsylvania Avenue, the White House, is the place **I have come to love and will stay for**, hopefully, another 5 years as we MAKE AMERICA GREAT AGAIN, but **my** family and **I** will be making Palm Beach, Florida, our Permanent Residence. **I** cherish New York, and the people of .New York, and always will, but unfortunately, despite the fact that **I** pay millions of dollars in city, state and local taxes each year, **I** have been treated very badly by the political leaders of both the city and state. Few have been treated worse. **I** hated having to make this decision, but in the end it will be best for all concerned. As President, **I** will always be there to help New York and the great people of New*

York. It will always have a special place in my heart! [8] (Youtube, retrieved 01.11.2019).

Неозброєним оком можна помітити, що у цьому твіті домінантним є концепт *Я*, який робить логічний наголос, що президент ставить у центр саме себе. В українському перекладі це можна представити наступним чином: 1600 Пенсільванія-авеню, Білий дім, це місце, яке **я** полюбив, і де **я** сподіваюся залишитися ще протягом 5 років, поки ми зробимо Америку процвітаючою знову, але **своїм** новим домом та новим домом **моєї** родини стане Палм-Біч, штат Флорида. **Я** ціную Нью-Йорк і його жителів, і завжди буду це робити, та на жаль, не дивлячись на те, що **я** сплачую мільйони доларів в міські, державні і місцеві податки кожного року, **я** зазнав дуже поганого ставлення з боку політичних лідерів як міста, так і штату. Не багато є тих, до кого ставилися гірше. **Я** з важким серцем мав прийняти це рішення, але в результаті воно стане найкращим варіантом для всіх зацікавлених сторін. Як президент, **я** завжди буду поруч, щоб допомогти Нью-Йорку та прекрасним жителям Нью-Йорка. Це місто назавжди залишиться у **моєму** серці!

Як в оригіналі, так і в перекладі вся увага приділяється перш за все персоні Д. Трампа. Більше того, в обох варіантах тексту головним мотивом є те, що саме він є жертвою, так як він сплачує мільйонні податки, але все одно зазнає нищівної критики. Останнє речення промови є яскравим прикладом маніпуляції у політичному дискурсі, так як президент ніби грає на почуттях громадян, таким чином викликаючи у них співчуття, які на психологічному рівні можуть у майбутньому вплинути на їх рішення, за кого віддати свій голос на виборах.

Про ставлення американського президента до самого себе можна побачити у його дописі від 7 жовтня 2019 року, який стосується турецько-курдського конфлікту: *As I have stated strongly before, and just to reiterate, if Turkey does anything that I, in my great and unmatched wisdom, consider to be*

off limits, I will totally destroy and obliterate the Economy of Turkey (I've done before!) (Trump`s Twitter Page, 2019).

Яскравим прикладом реалізації *Я*-концепту виступають слова "*...I, in my great and unmatched wisdom...*", що передають самооцінку Дональда Трампа, яку за шкалою від 1 до 10, де 10 – найбільший показник, можна визначити, як 10+, власноруч характеризуючи себе як людину «*великої та виняткової мудрості*».

Видавництво BBC News Україна не змогло обійти таку заяву Трампа і тому дослівно використало цю цитату у одній зі статей: "*Я твердо заявляв про це раніше і кажу зараз: якщо Туреччина зробить що-небудь, що я, при своїй великій і винятковій мудрості, вважатиму недопустимим, я повністю знищу і зруйную економіку Туреччини (як я вже робив це раніше)!"* (BBC News Ukraine, 2019).

Окрім перекладу BBC News Ukraine ми допускаємо використання художнього перекладу, що зміг би зробити текст більш емоційнішим. Наприклад, *Я* рішуче заявляв про це раніше і повторю *свої* слова ще раз: *якщо, боронь Боже, Туреччина зробить хоч щось, що не буде відповідати моїм правилам, правилам людини непересічної, виняткової мудрості, то я доценту та назавжди знищу економіку Туреччини, що я зміг зробити і раніше!*

Як бачимо, сенс висловлювання не змінюється, але додавання додаткових елементів, таких як (*мої правила, я доценту та назавжди знищу*) надають висловлюванню емоційнішого забарвлення.

Дане висловлювання є повною протиположністю до тих, які Трамп говорив на початку свого президентства, коли основними об'єктами промов виступали народ, держава, він як частина цілого. З вище ж наведеного прикладу видно, що на передньому плані стоїть саме Трамп та його «*виняткова мудрість*» і він буде робити те, що він вважає за потрібне. Таке висловлювання самооцінки показує його як самовпевнену особистість, яка

не завжди буде та не завжди повинна рахуватися з думками та інтересами інших політиків та політичних партій.

Висновки. Аналіз фактичного матеріалу свідчить, що мовний портрет політика як особистості можна визначити з його промов, інтерв'ю, коротких висловлювань, дописів у соціальних мережах, де можна побачити як він презентує себе як особистість, яку самооцінку він має, асоціює себе з концептом *Я* чи з концептом *МИ*. На основі проаналізованих висловлювань самооцінки американського президента Д. Трампа можна прослідкувати перехід від репрезентації себе як частини цілого, тобто частини американського народу, до виключної одноосібної репрезентації себе, та можна стверджувати, що в недавніх висловлюваннях Д. Трампа домінуючим концептом є *Я*-концепт, а його промови та дописи можна охарактеризувати як центрично-орієнтовані. Проведене дослідження свідчить, що метод художнього перекладу є дієвим та ефективним інструментом перекладу політичного дискурсу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Горіна О. В. Когнітивно-комунікативні характеристики американського електорального дискурсу республіканців. Автореф. дис. канд. філол. Наук / Горіна Олена Володимирівна — Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна — Харків, 2008. — 23 с.
2. Дональд Трамп пригрозив знищити економіку туреччини. Що сталося? BBC News Ukraine. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.bbc.com/ukrainian/news-49969407>. (01.11.2019)
3. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. / Е. Л. Доценко — М. : ЧеРо; Юрайт, 2000. — 175 с.
4. Матвеева Г. Г. Диагностирование личностных свойств автора по его речевому поведению / Г. Г. Матвеева — Ростов-на-Дону : Изд-во Донского юридического ин-та, 1999. — 82 с.
5. Романишин Н. І. Структурні, семантичні та комунікативно-прагматичні особливості інтрасуб'єктивних мовленнєвих актів (на матеріалі англійської мови). автореф. дис. канд. філол. Наук / Романишин наталія Іванівна — Львівський національний університет ім. Івана Франка — Львів, 2003. — 25 с.
6. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса: монография. / Е. И. Шейгал // Волгоград: Перемена, 2004. — 367 с.
7. America will start winning again Donald Trump's Inauguration speech [Electronic recourse]. Access mode :. <https://www.youtube.com/watch?v=xNRe0uW1fZc>. (29.10.2019).

8. I have been treated very badly by the political leaders. Donald Trump. [Electronic recourse]. Access mode : <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1190079191355670529>. (29.10.2019).
9. I will totally destroy and obliterate the Economy of Turkey. [Electronic recourse]. Access mode : <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1181232249821388801>. (01.11.2019).
10. McClay R. Us and Them: a descriptive analysis of Donald Trump's campaign speeches. Dissertation. University of Birmingham, 2017. [Electronic recourse]. Access mode : <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-artslaw/cels/essays/appliedlinguistics/McClay2017.Trump-Speech-Discourse-Analysis.pdf> (18.11.2019).
11. Oxford dictionary [Electronic resource] / Oxford University Press, 2017. – Access mode : <https://en.oxforddictionaries.com/>. (29.10.2019).
12. Pilyarchuk K., Onysko A. Conceptual Metaphors in Donald Trump's Political Speeches: Framing his Topics and (Self-)Constructing his Persona. Alpen-Adria-Universität Klagenfurt, 2018. [Electronic recourse]. Access mode : https://www.researchgate.net/publication/330528204_Conceptual_Metaphors_in_Donald_Trump's_Political_Speeches_Framing_his_Topics_and_Self-Constructing_his_Persona (18.11.2019).
13. Pons Wörterbuch. [Electronic recourse]. Access mode : <https://de.pons.com/%C3%BCbersetzung/franz%C3%B6sisch-deutsch/discours>. (30.10.2019).
14. Today we are transferring power from Washington, D.C. Donald Trump's Inauguration speech [Electronic recourse]. Access mode : https://www.youtube.com/watch?v=o1FPra6JK_M. (29.10.2019).
15. We will face challenges. D.C. Donald Trump's Inauguration speech [Electronic recourse]. Access mode : <https://www.youtube.com/watch?v=viTjeWIPdWU>. (29.10.2019).
16. Wodak R. "Versatzstücke": Wandel der Sprache im politischen Diskurs. Wien, 2018. [Electronic recourse]. Access mode : https://science.apa.at/dossier/Versatzstuecke_Wandel_der_Sprache_im_politischen_Diskurs/SCI_20180802_SCI79355174443647696 (18.11.2019).

REFERENCES

1. Donald Tramp pryhrozyv znyshchyty ekonomiku turechchyny. Shcho stalosia? BBC News Ukraine [Donald Trump has threatened to destroy the Turkish economy. What happened? BBC News Ukraine]. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-49969407>. (01.11.2019)
2. Dotsenko E.L.(2000) Psykholohyia manypliatsyy: fenomeny, mekhanizmy i zashchyta. [Psychology of manipulation: phenomena, mechanisms and protection]. Moscow: CheRo, Yurayt, 175 p.
3. Horina O. V. (2008) Kohnityvno-komunikatyvni kharakterystyky amerykanskohelektoralnoho dyskursu respublikantsiv. [Cognitive-Communicative Characteristics of American Electoral Discourse of Republicans] V. N. Karazin Kharkiv National University — Kharkiv, 23 p.
4. Matveyeva G. G. (1999) Diagnostirovaniye lichnostnykh svoystv avtora po ego rechevomu povedeniyu [Diagnosis of personal properties of the author by his speech behavior]. Rostov-na-Donu : Law University of Donsk, 82 p.
5. Romanyshyn N. I.(2003) Strukturni, semantychni ta komunikatyvno-prahmatychni osoblyvosti intrasubiektyvnykh movlennievnykh aktiv (na materialii anhliiskoi

movy).[Structural, semantic and communicative-pragmatic features of intersubjective speech acts (based on English language)]— Lviv University— Lviv, 2003. — 25 p.

6. Sheygal E. I. (2004) Semiotika politicheskogo diskursa: monografiya. [Semiotics of political discourse: a monograph]. Volgograd: Peremena, 367 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Олена Ємельянова – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології Сумського державного університету.

Анна Мелай – студентка 6-го курсу факультету іноземної філології та соціальних комунікацій Сумського державного університету.

Наукові інтереси: дискурсознавство, текст-дискурсові категорії, лінгвістика тексту.

INFORMATION ABOUT AUTHORS

Olena Yemelyanova – Associate Professor, Ph.D. in Philological Sciences, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Germanic Philology, SSU.

Anna Melai – 6th year student of the Faculty of Foreign Philology and Social Communications of Sumy State University.

Scientific interests: discourse studies, text-discourse categories, linguistics of the text.

Ємельянова О. Особливості перекладу висловлювань самооцінки як засобу актуалізації я-концепту на матеріалі політичного дискурсу Дональда Трампа / О. Ємельянова, А. Мелай // Наукові записки. – Вип. 187. – Серія: Філологічні науки. – Кропивницький: Видавництво «КОД», 2020. – С. 607-613.